

Către:

GUVERNUL ROMÂNIEI

În atenția:

Domnului Prim-ministru Ilie-Gavril Bolojan,

Domnului Ministru Dragoș Nicolae Pîslaru, Ministrul Investițiilor și Proiectelor Europene

Subiect: Susținerea consolidării procesului de descentralizare în gestionarea fondurilor europene în perioada de programare 2028-2034. Poziția Regiunii Centru

Stimate Domnule Prim-ministru,
Stimate Domnule Ministru,

Propunerea de Regulament al Parlamentului și al Consiliului de instituire a Fondului European de coeziune economică, socială și teritorială, agricultură și rural, pescuit și maritim, prosperitate și securitate pentru perioada de programare 2028-2034, publicat în luna iulie 2025, aduce modificări structural majore față de perioada de programare 2021-2027, punând accent pe flexibilitate, simplificare și unificarea instrumentelor de finanțare.

Astfel, prin această propunere se marchează o schimbare fundamentală de paradigmă în arhitectura fondurilor europene, prin unificarea fondurilor de coeziune, cu fondurile pentru agricultură și afaceri maritime/pescuit într-un singur instrument major – **Planul de Parteneriat Național și Regional (PPNR)**. Această unificare conduce la existența unui singur PPNR la nivelul fiecărui stat membru, fapt care impune o regândire a întregii structuri de guvernare la nivel național.

Deși prin unificarea fondurilor într-un singur instrument se urmărește reducerea birocrăției prin simplificarea și uniformizarea regulilor la nivel național, **trebuie avut în vedere faptul că politica de coeziune va fi mai puțin rigidă în domeniul tematicilor, permițând regiunilor să își ajusteze intervențiile la nevoile locale specifice.**

În aceste condiții, dacă centralizarea planificării strategice se va realiza la nivel național, pentru o implementare eficientă și adaptată la specificul fiecărei regiuni și pentru a se asigura relevanța teritorială a intervențiilor, **este esențială menținerea și consolidarea procesului de descentralizare inițiat în perioadele anterioare și în actuala perioadă de programare.**

Această poziție este fundamentată pe evoluțiile recente ale cadrului legislativ național și, mai ales, pe rezultatele concrete ale implementării atât a programelor operaționale regionale aferente perioadelor 2007-2013, 2014-2020, cât și a programelor regionale 2021-2027, precum și pe direcțiile strategice emergente la nivel european.

În susținerea acestui demers, menționăm următoarele considerente:

1. Contextul actual. Cadrul legislativ național actual favorabil descentralizării

Cadrul legislativ național actual, definit prin Legea 315/2004, OUG nr. 122/2020 și OUG 133/2021, stabilește un model descentralizat de gestionare a fondurilor europene pentru perioada de programare 2021-2027, transferând competențe decizionale de la nivel central la nivel regional.

Fundamentul acestui sistem este Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România cu modificările și completările ulterioare, care stabilește rolul regiunilor de dezvoltare și al structurilor regionale în reducerea disparităților și promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate, în concordanță cu obiectivele de coeziune economică și socială ale României, precum și ale Uniunii Europene în domeniul politicilor de dezvoltare regională. Acest act normativ statuează rolul Agențiilor pentru Dezvoltare Regională în implementarea politicilor de dezvoltare regională,

în calitatea lor de organisme neguvernamentale de utilitate publică, care exercită prerogative de putere publică în condițiile legii.

Ulterior, cadrul instituțional a fost consolidat prin OUG nr. 122/2020 prin care a fost creat cadrul instituțional necesar pentru a se asigura utilizarea eficientă a fondurilor destinate dezvoltării regionale, cu impact major asupra dezvoltării comunităților locale. Prin acest act normativ s-a continuat procesul de descentralizare, conferindu-se Agențiilor pentru Dezvoltare Regională rolul de autorități de management pentru programele regionale 2021-2027 și statuându-se faptul că, începând cu perioada de programare 2021 - 2027 fondurile externe nerambursabile pentru dezvoltarea regională a României se organizează și se alocă prin cele opt programe regionale.

Procesul de descentralizare este completat din punct de vedere financiar de OUG nr. 133/2021, care operaționalizează acest transfer de competențe, autorizând ADR-urile să gestioneze direct bugetele programelor regionale.

Desemnarea Agențiilor pentru Dezvoltare Regională ca Autorități de Management pentru Programele Regionale a reprezentat o reformă instituțională majoră, susținută de cadrul legislativ prezentat.

Această reformă a condus la dezvoltarea unor **structuri operaționale complete de management, control și audit**, consolidarea unei **capacități administrative specializate**, validate la nivel național și european, precum și operaționalizarea integrală a ciclului de implementare la nivel regional.

Descentralizarea a avut un impact pozitiv semnificativ asupra capacității programelor regionale de a se adapta la nevoile regiunilor, în special la nivel operațional și în relația cu beneficiarii. Decizia la nivel regional a permis calibrarea apelurilor și procedurilor la realitățile locale.

Descentralizarea a întărit capacitatea operațională a AM-urilor regionale și a contribuit la o apropiere funcțională de beneficiari, cu efecte pozitive asupra consolidării capacității acestora de accesare a fondurilor și implementare a proiectelor finanțate prin programele regionale.

2. Maturitatea instituțională atinsă de structurile regionale în perioada de programare 2021-2027 – bază pentru consolidarea procesului de descentralizare

Agențiile pentru Dezvoltare Regională au acumulat experiență în gestionarea fondurilor europene pe parcursul a trei perioade de programare post-aderare, evoluând, astfel, de la rolul de organisme intermediare la cel de autorități de management. Astfel ADR-urile au fost implicate în gestionarea fondurilor europene încă din perioada de preaderare a României la Uniunea Europeană, iar începând cu anul 2007, acestea au exercitat /exercită în continuare rolul de organisme intermediare în toate perioadele de programare: 2007-2013 (OI pentru POR și POSCCE), 2014-2020 (OI pentru POR), 2021-2027 (OI pentru PTJ și PS) și, în prezent exercită și rolul de autorități de management pentru programele regionale 2021-2027.

Agențiile pentru Dezvoltare Regională au parcurs, în perioada 2021-2027, un proces de transformare instituțională fără precedent în istoria administrației publice românești: de la organisme intermediare la Autorități de Management acreditate, cu sisteme proprii de management și control validate de Autoritatea de Audit și de serviciile Comisiei Europene. Această acreditare nu este o formalitate – ea certifică existența unor structuri operaționale complete: departamente de evaluare și selecție, echipe de verificare tehnică și financiară, sisteme informatice de monitorizare, proceduri antifraudă și mecanisme de recuperare a debitelor.

Desemnarea Agențiilor pentru Dezvoltare Regională ca Autorități de Management a condus la dezvoltarea unor structuri operaționale complete, capabile să gestioneze întregul lanț de implementare al programelor. Aceste structuri includ:

- mecanisme funcționale de management și control
- capacitate de audit și verificare
- sisteme de management financiar conforme cu cerințele europene
- resurse umane specializate, cu experiență operațională

Un element distinctiv este capacitatea de intervenție rapidă, generată de proximitatea față de proiecte și beneficiari, ceea ce permite corecții în timp real și limitarea riscurilor sistemice.

Modelul descentralizat a generat îmbunătățiri măsurabile în procesele de implementare, inclusiv:

- reducerea duratei de evaluare și contractare
- flexibilitate în gestionarea modificărilor contractuale
- monitorizare continuă la nivel local

Prezența în teritoriu permite o mai bună înțelegere a stadiului real al proiectelor și facilitează intervenții corective înainte ca disfuncționalitățile să devină critice.

Proximitatea instituțională a contribuit la reducerea barierelor de acces la finanțare, creșterea calității proiectelor depuse, precum și sprijin direct în etapa de implementare.

Acest aspect este relevant în special pentru beneficiarii cu capacitate administrativă redusă, pentru care interacțiunea directă cu autoritatea de management reprezintă un factor determinant.

Faptul că Autoritatea de Management face parte din Agenția pentru Dezvoltare Regională a permis **valorificarea unor multiple sinergii**, inclusiv: credibilitatea ADR izvorâtă din buna reputație de principal finanțator al dezvoltării regionale în regiune preluată de AM, eficiență instituțională prin transferul de competențe sau folosirea partajată a acestora în procese comune (analiza nevoilor regionale, feedback-ul actorilor regionali, echipe mixte în procesele de planificare și programare). Efectele acestor sinergii se regăsesc în adaptarea programului la specificul nevoilor regionale, acces rapid la feedback-ul actorilor regionali, coerență mai mare cu alte programe de finanțare în regiune pentru care ADR îndeplinește rol de OI.

Rezultatele obținute de Agențiile pentru Dezvoltare Regională de-a lungul timpului se datorează în principal următorilor factori:

- ✓ O foarte bună cunoaștere a specificului regional, a nevoilor de dezvoltare și, mai ales, a constrângerilor și problemelor existente la nivelul regiunii
- ✓ Existența a câte unui birou al ADR în fiecare județ component al regiunii de dezvoltare asigură un punct de contact direct cu solicitanții și beneficiarii de finanțare din regiune. Astfel, se asigură o interacțiune și comunicarea directă și permanentă cu potențialii beneficiari/beneficiarii de finanțare din regiune, fapt care conferă premisele necesare pentru cunoașterea îndeaproape a problemelor întâmpinate și pentru rezolvarea eficientă a acestora
- ✓ Fiind aproape de beneficiari, se asigură monitorizarea regulată a proiectelor prin prezența constantă pe teren a echipelor de monitorizare, cunoscând astfel în permanență stadiul real al proiectelor și, având, în acest fel, posibilitatea de a sesiza din timp orice problemă apărută și de a dispune în timp util măsuri pentru remedierea acestora.
- ✓ Colaborarea îndelungată între agenții și beneficiarii din fiecare regiune, a creat un sistem de lucru eficient și o relație instituțională bazată pe încredere, actorii regionali implicați conlucrând pentru o dezvoltare regională eficientă, integrată și coerentă, concentrată pe diminuarea dezechilibrelor teritoriale și pe revitalizarea zonelor defavorizate.
- ✓ ADR-urile au capacitatea administrativă necesară pentru gestionarea eficientă a programelor și proiectelor finanțate din fonduri europene, deținând un nivel înalt de expertiză și experiență vastă în acest domeniu. Astfel, în cadrul fiecărei agenții există personal cu pregătire adecvată și experiență complexă și diversă în toate domeniile necesare pentru implementarea cu succes a unui program de finanțare și a proiectelor finanțate.

În calitate de autorități de management pentru perioada de programare 2021-2027, raportat la nivelul contractării, la gradul de absorbție al fondurilor europene până la momentul actual și la concluziile rezultate în urma auditurilor desfășurate atât de auditul intern, cât și de auditul Comisiei cu privire la activitatea agențiilor pentru dezvoltare regională, **acestea au demonstrat că pot gestiona direct programe de finanțare complexe, fapt care confirmă succesul demersului de descentralizare.**

Orice recentralizare a gestionării fondurilor europene în perioada 2028-2034 ar însemna, în fapt, abandonarea acestei capacități deja construite, cu toate costurile de timp și resurse aferente. Consolidarea și extinderea rolului Agențiilor pentru Dezvoltare Regională reprezintă, prin urmare, nu doar o opțiune de politică regională, ci singura soluție rațională din perspectiva bunei gestiuni financiare și a respectării angajamentelor asumate față de Comisia Europeană.

3. Consolidarea rolului regional în perioada de programare 2028-2034 – continuarea procesului de descentralizare a implementării fondurilor europene

Deși prin noua propunere se unifică într-un singur Plan de Parteneriat Național și Regional toate instrumentele financiare, **propunerile de Regulamente oferă instrumentele necesare pentru procesul de descentralizare a implementării fondurilor:**

- ✓ art. 21 alin. (2) stipulează că PPNR include nu doar capitole naționale, ci și capitole regionale și teritoriale
- ✓ art. 49 permite statelor membre să identifice una sau mai multe autorități de management naționale și regionale pentru Plan. De asemenea prin acest articol se menționează ca în cazul în care implementarea este asigurată de autorități implicate în implementarea fondurilor în perioada 2021-2027, pe baza auditurilor disponibile, noul sistem de implementare poate fi recunoscut mai ușor
- ✓ art. 50 lt. (g) mandatează autoritatea de coordonare națională să asigure fluxurile financiare către autoritățile de management regionale, garantând că acestea primesc sumele datorate pe baza progresului realizat
- ✓ considerentul 11 al Regulamentului subliniază necesitatea unei guvernante puternice pe mai multe niveluri,
- ✓ art. 54 permite și încurajează înființarea de comitete de monitorizare distincte pentru fiecare capitol regional, ceea ce asigură faptul ca deciziile privind selecția proiectelor și modificarea strategiilor locale rămân la nivelul partenerilor regionali
- ✓ conform noului cadru de reglementare, obiectivele sociale nu sunt tratate izolat ci ca parte integrată a pilonului privind sprijinirea cetățenilor, iar dezvoltarea rurală ca parte a dezvoltării teritoriale integrate care să includă atât zonele urbane, cât și zonele rurale.

Noua abordare europeană promovează **integrarea intervențiilor** (economic, social, infrastructură), **dezvoltarea teritorială integrată** (urban-rural) și **simplificarea mecanismelor de implementare**.

Aceste obiective pot fi atinse eficient doar printr-un model în care coordonarea strategică este realizată la nivel național, iar implementarea este realizată la nivel regional. În acest sens, **Planul Parteneriat Național Regional** presupune o colaborare funcțională între nivelul central și cel regional.

Ținând cont de capacitatea administrativă și de experiența dobândită de agențiile pentru dezvoltare regională în rolul de autorități de management, precum și de modul în care Comisia Europeană a regândit viitorul cadru de reglementare 2028–2034, punând accent pe o abordare teritorială integrată, pe simplificarea administrativă și pe eficiență în implementare, apreciem că descentralizarea reprezintă un instrument esențial pentru creșterea relevanței intervențiilor și adaptarea acestora la nevoile reale ale comunităților.

Astfel, în contextul redefinirii viitoarei arhitecturi financiare europene prin tranziția către un instrument unificat de planificare strategică la nivel național, **considerăm ca fiind un demers firesc includerea în viitorul Plan de Parteneriat Național și Regional a unor capitole regionale distincte, dedicate fiecărei regiuni de dezvoltare.**

În definirea noului cadru național de gestionare a fondurilor europene este imperios necesar să se țină cont de faptul că noul regulament integrează politica de coeziune economică, socială și teritorială, agricultură și rural, pescuit și marin, prosperitate și securitate, obiectivele și ariile de intervenție fiind diverse, însă, ca regulă generală, noul regulament pune accent major pe dezvoltarea locală în baza unor strategii de dezvoltare teritorială integrată, care să includă atât zone urbane, cât și zone rurale și care să asigure la nivelul comunităților o corelare optimă între infrastructura creată, investițiile în capitalul uman și în sistemul de sănătate, pentru îmbunătățirea accesului populației deservite la servicii.

În aceste condiții, ținând cont de diversitatea obiectivelor și a ariilor de intervenție, este necesară o abordare integrată la nivel local astfel încât proiectele să fie acomodate într-un mod coerent și eficient în acord cu prevederile regulamentului.

Astfel, considerăm că transferul extins de atribuții către nivelul regional reprezintă un demers firesc pentru următoarea perioadă de programare care va conduce la:

- creșterea eficienței și rapidității procesului decizional;
- adaptarea intervențiilor la specificul regional și local;
- corelarea intervențiilor în acord cu strategiile de dezvoltare teritorială integrată;
- consolidarea capacității administrative locale și regionale;
- creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene;
- întărirea parteneriatului cu actorii locali și regionali.

4. Propuneri

Astfel, în vederea asigurării continuității și eficienței implementării fondurilor europene și în vederea pregătirii perioadei de programare 2028-2034, propunem:

- ✓ Menținerea unui model de implementare descentralizată a fondurilor, în conformitate cu principiul subsidiarității;
- ✓ Includerea obligatorie a capitolului Dezvoltare Regională ca un capitol de sine stătător în cadrul Planului de Parteneriat Național și Regional pentru perioada de programare 2028 – 2034;
- ✓ Menținerea Agențiilor pentru Dezvoltare Regională în rolul de Autorități de Management prin desemnarea acestora ca autorități de management pentru capitolul Dezvoltare Regională din cadrul Planului de Parteneriat Național și Regional pentru perioada de programare 2028 – 2034;
- ✓ Integrarea dezvoltării rurale în cadrul mecanismelor regionale, cu alocări dedicate, pentru a asigura coerența teritorială;
- ✓ Descentralizarea investițiilor în capitalul uman prin delegarea la nivelul agențiilor pentru dezvoltare regională, în conformitate cu prevederile art. 3, lit. c) din noul cadru de reglementare, potrivit căruia dimensiunea socială a investițiilor este corelată cu cea a investițiilor în infrastructură sub diversele ei forme.
- ✓ Descentralizarea investițiilor în domeniul Sănătate și delegarea la nivelul Agențiilor pentru Dezvoltare Regională pentru a asigura finanțarea nevoilor reale ale autorităților publice locale care dețin în administrare infrastructura spitalicească.
- ✓ Includerea formală a Agențiilor pentru Dezvoltare Regională, în calitate de actori cu mandat instituțional și nu doar de parteneri consultați, în toate etapele procesului de elaborare, negociere și asumare a Planului de Parteneriat Național și Regional 2028-2034 – inclusiv în dialogul tehnic cu serviciile Comisiei Europene – cu stabilirea unui calendar clar al consultărilor regionale anterior finalizării oricărui proiect de document programatic la nivel central.

Modelul descentralizat implementat în perioada 2021–2027 a demonstrat, în mod concret, capacitatea de a îmbunătăți eficiența, calitatea și relevanța utilizării fondurilor europene.

În contextul noii arhitecturi europene, menținerea acestui model reprezintă o condiție esențială pentru **utilizarea eficientă a resurselor, reducerea disparităților teritoriale și asigurarea unui impact real al investițiilor**.

Apreciem că aprofundarea procesului de descentralizare reprezintă o condiție esențială pentru asigurarea unui management eficient, transparent și orientat spre rezultate al fondurilor europene în perioada 2028–2034.

Subliniem, totodată, că orice întârziere în clarificarea arhitecturii instituționale pentru perioada 2028-2034 poate genera efecte negative concrete: incertitudinea planificării strategice regionale, riscul demobilizării echipelor specializate constituite cu efort în actuala perioadă și periclitarea calendarului de pregătire a portofoliului de proiecte pentru noul ciclu financiar.

Vă asigurăm de întreaga noastră disponibilitate pentru colaborare în vederea definirii și implementării unui cadru instituțional optim. Suntem convinși că, printr-un parteneriat solid între Guvern și structurile regionale, putem să ajungem la rezultatele pe care ni le dorim pentru România și pentru toate comunitățile acesteia.

Vă adresăm pe această cale expresia înaltei noastre considerații.

Președinte Consiliul pentru Dezvoltare Regională Centru

TAMÁS SÁNDOR, Președinte Consiliul Județean Covasna

Vicepreședinte Consiliul pentru Dezvoltare Regională Centru

DANIELA CÎMPEAN, Președinte Consiliul Județean Sibiu

Membri CDR Centru		Semnătură
ION DUMITREL	Președinte Consiliul Județean Alba
IOAN-ADRIAN VEȘTEA	Președinte Consiliul Județean Brașov
BÍRÓ BARNA BOTOND	Președinte Consiliul Județean Harghita
PÉTER FERENC	Președinte Consiliul Județean Mureș
GABRIEL CODRU PLEȘA	Primar Municipiul Alba Iulia
ADRIAN OVIDIU TEBAN	Primar Orașul Cugir
IOAN IANCU POPA	Primar Comunei Sântimbru
SCRIPCARU GEORGE	Primar Municipiul Brașov
IONEL FLIUNDRA	Primar Orașul Ghimbav
TIBERIU NICOLAE CHIRILAȘ	Primar Comuna Vama Buzăului
ANTAL ÁRPÁD ANDRÁS	Primar Municipiul Sfântu Gheorghe
GYERŐ JÓZSEF	Primar Orașul Covasna
BARBU BOGDAN	Primar Comuna Dobârlău
ATTILA KORODI	Primar Municipiul Miercurea Ciuc
MIK JÓZSEF	Primar Orașul Borsec
KOVÁCS LEHEL	Primar Comuna Lupeni
SOÓS ZOLTÁN	Primar Municipiul Târgu Mureș
IOAN CRISTIAN MOLDOVAN	Primar Orașul Luduș
SIMON ISTVÁN	Primar Comuna Sînpaul
FODOR ASTRID CORA	Primar Municipiul Sibiu
RĂCUCIU HORAȚIU DUMITRU	Primar Oraș Săliște
DRAGOMIR MIRCEA MIHAI	Primar Comuna Biertan